

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ВАРНА
ФАКУЛТЕТ „УПРАВЛЕНИЕ“
КАТЕДРА „МАРКЕТИНГ“

Приета от ФС: протокол №12/29.04.2024 г.

Приета от КС: протокол №10/15.04.2024 г.

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(доц. д-р Добрин Добрев)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: „ТРАНСНАЦИОНАЛНИ КОРПОРАЦИИ И ПРЕКИ
ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ”

ЗА СПЕЦ: „Международен бизнес“ (с преподаване на английски език); ОКС
„бакалавър“ – редовно обучение

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 3; СЕМЕСТЪР: 5

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 240 ч.; в т.ч. аудиторна 60 ч.

КРЕДИТИ: 8

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО (часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:		
Т.ч.		
• ЛЕКЦИИ	30	2
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	30	2
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	180	-

Изготвили програмата:

1.
(доц. д-р Калоян Колев)

2.
(гл. ас. д-р Свилена Михайлова)

Ръководител катедра:
„Обща икономическа теория“ (доц. д-р Калоян Колев)

I. АНОТАЦИЯ

Дисциплината „Транснационални корпорации и преки чуждестранни инвестиции“ („ТНК и ПЧИ“) има за **цел** да запознае студентите с широк спектър от проблеми, свързани с ролята на ТНК в световната икономика. Курсът предоставя на студентите възможност да вникнат в сложните процеси, съпътстващи интернационализацията на фирмената дейност, като специален акцент е поставен върху решенията за предприемане на преки чуждестранни инвестиции.

Изграждане на знание и разбиране. Дисциплината дава възможност на студентите да придобият знания и разбиране относно отличителните характеристики на ТНК, техните мотиви за задгранична експанзия, различните стратегии, които ТНК използват за навлизане на чужди пазари и за организация на международното производство, както и въздействието на ТНК върху страните, изнасящи ПЧИ и страните, приемащи ПЧИ. Курсът запознава студентите с теориите за ТНК, както и с различни практически аспекти на техните задгранични дейности. По този начин студентите постигат по-добро разбиране относно сложната роля на ТНК и ПЧИ както на национално, така и на международно ниво.

Приложение на знанията и уменията. След завършване на курса, студентите следва да могат да прилагат придобитите знания и умения, за да: (1) анализират критично съвременните тенденции по отношение на икономическата глобализация и ролята на ТНК в този процес; (2) идентифицират детерминантите на ПЧИ, предприемани от ТНК в различни чуждестранни пазари; (3) да сравняват предимствата и недостатъците на различните стратегии, които ТНК използват за организация на своите международни производствени мрежи; (4) оценяват критично позитивните и негативните ефекти от дейностите на ТНК на национално равнище и да извеждат подходящи препоръки към икономическата политика.

Разириране на знанията и формиране на нови умения. Чрез предоставяне на обхванен поглед върху ключови аспекти от дейността на ТНК, курсът разирира знанията на студентите в областта на международния бизнес. Студентите също така развиват аналитични умения посредством провежданите дискусии на казуси относно конкретни ТНК. Курсът дава възможност на студентите да изградят и изследователски умения, доколкото предполага четене и критичен анализ на научни статии, както и провеждане на собствено изследване по предварително избрана тема. Умението за работа в екип по писмени задания и презентации също се развива в рамките на обучението.

Курсът също така дава възможност на студентите да развиват и прилагат три **ключови компетентности**. Първо, студентите развиват математическа компетентност, тъй като заданията, които следва да изготвят, предполагат обработка и анализ на статистическа информация, както и нейното представяне чрез подходящи фигури и таблици. Второ, курсът помага на студентите да подобрят своята цифрова компетентност, доколкото те следва умело да използват различни електронни бази данни с оглед на търсенето и събирането на подходящи източници на научна литература и статистическа информация. Трето, студентите развиват предприемаческа компетентност, тъй като се научават да оценяват силните и слабите страни на различни аспекти от дейността на ТНК, като например техните стратегии за навлизане на чужди пазари и за организация на задграничното производство.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

№. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СЗ	ЛУ
ТЕМА 1. ИКОНОМИЧЕСКА ГЛОБАЛИЗАЦИЯ		4	4	
1.1.	Същност и произход на икономическата глобализация.			
1.2.	Ползи и рискове от икономическата глобализация.			
1.3.	Съвременни предизвикателства и перспективи пред икономическата глобализация.			
ТЕМА 2. ТНК – ОСНОВЕН СУБЕКТ НА СВЕТОВНАТА ИКОНОМИКА		4	4	
2.1.	Същност и отличителни особености на ТНК.			
2.2.	ТНК и преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ). ПЧИ и други форми за навлизане на чужди пазари.			
2.3.	Измерване на транснационализацията в световната икономика.			
2.4.	Съвременни тенденции в глобалните ПЧИ. ПЧИ в България.			
ТЕМА 3. МОТИВИ ЗА ТРАНСНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ		2	4	
3.1.	Защо фирмите предприемат задгранично производство?			
3.2.	Основни видове ПЧИ в зависимост от мотивите за транснационализация.			
3.3.	Други мотиви за задграничната експанзия на ТНК.			
ТЕМА 4. ТЕОРИИ ЗА ТНК		4	2	
4.1.	Ранни теории за ПЧИ и ТНК.			
4.2.	Теория за интернализацията.			
4.3.	Еклектичната парадигма на Дж. Данинг.			
4.4.	Нови теории за ПЧИ и ТНК.			
ТЕМА 5. МЕЖДУНАРОДНОТО ПРОИЗВОДСТВО НА ТНК		4	4	
5.1.	ТНК и международното разделение на труда. Международно вътрешнофирмено разделение на труда.			
5.2.	Стратегии на ТНК за организация на международното производство. Хоризонтални и вертикални ПЧИ.			
5.3.	Значение на международните интегрирани производствени системи на ТНК за фирмената ефективност.			
ТЕМА 6. ТНК И МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ		2	2	
6.1.	Съвременни тенденции в международната търговия.			
6.2.	ПЧИ и международната търговия: взаимнодопълващи се или взаимнозаместващи се?			
6.3.	Влияние на ТНК върху международната търговия.			
ТЕМА 7. ТНК И ГЛОБАЛНИТЕ ВЕРИГИ НА СТОЙНОСТТА		2	2	

7.1.	Същност и предпоставки за развитието на глобалните вериги на стойността.			
7.2.	Видове участие в глобалните вериги на стойността.			
7.3.	Ползи и рискове от участие в глобалните вериги на стойността.			
ТЕМА 8. ТРАНСФЕРНО ЦЕНООБРАЗУВАНЕ В ТНК		2	2	
8.1.	Същност на трансферното ценообразуване.			
8.2.	Методи за трансферно ценообразуване.			
8.3.	Мотиви на ТНК за манипулиране на трансферните цени.			
8.4.	Някои последици от практиките на ТНК за трансферно ценообразуване.			
ТЕМА 9. ЕФЕКТИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ТНК		4	4	
9.1.	Влияние на ТНК върху международните икономически отношения.			
9.2.	Последици за страните, приемащи ПЧИ.			
9.3.	Последици за страните, изнасящи ПЧИ.			
ТЕМА 10. РЕГУЛИРАНЕ НА ТНК		2	2	
10.1.	Регулиране на ПЧИ и ТНК на национално ниво.			
10.2.	Международно регулиране на ПЧИ и ТНК.			
10.3.	Саморегулиране.			
Общо:		30	30	

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ

№. по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА ¹	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриално оценяване		
1.1.	Презентация по предварително избрана тема	1	20
1.2.	Курсова работа по предварително избрана тема	1	50
1.3.	Презентация на курсова работа	1	10
1.4.	Междинен тест	1	20
Общо за семестриалното оценяване:		4	100
2.	Сесийно оценяване		
2.1.	Изпит (тестови въпроси)	1	80
Общо за сесийното оценяване:		1	80
Общо за всички форми на контрол:		5	180

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Foley, F., Hines, J. and Wessel, D. (ed) (2021) *Global Goliaths: Multinational Corporations in the 21st Century Economy*, Brookings Institution Press.
2. Ietto-Gillies, G. (2019) *Transnational Corporations and International Production: Concepts, Theories and Effects*, 3rd edition, Edward Elgar Publishing.
3. Maswood, J. S. (2018) *Revisiting Globalization and the Rise of Global Production Networks*, Springer International Publishing.
4. Antràs, P. (2020) Conceptual Aspects of Global Value Chains, *The World Bank Economic Review*, Vol. 34, No. 3, pp. 551-574.
5. World Investment Report 2023, UNCTAD.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Buckley, P., Strange, R., Timmer, M. and De Vries, G. (2020) Catching-up in the global factory: Analysis and policy implications, *Journal of International Business Policy*, Vol. 3, Issue 2, pp. 79-106.
2. Davies, R. and Markusen, J. (2021) What do multinationals do? The structure of multinational firms' international activities, *The World Economy*, Vol. 44, Issue 12, pp. 3444-3481.
3. Dunning, J. and Lundan, S. (2008) *Multinational enterprises and the global economy*, 2nd edition, Edward Elgar Publishing.
4. Gereffi, G. and Wu, X. (2020) Global Value Chains, Industrial Hubs, and Economic Development in the Twenty-first Century, in: Oqubay, A. and Lin, J. (ed), *The Oxford Handbook of Industrial Hubs and Economic Development*, pp. 1049–1068.
5. Hill, Ch. (2023) *International Business: Competing in the Global Marketplace*, 14th edition, McGraw-Hill.
6. Ietto-Gillies, G. (2022) Transnationality in the XXI century. Concept and indicators, *Critical Perspectives on International Business*, Vol. 18, No. 3, pp. 338-361.

¹ При дисциплини, които завършват с текуща оценка се попълва само т. 1 Семестриално оценяване, съгласно чл.21, ал. 2 от Правилника за оценяване на знанията, уменията и компетентностите на студентите в Икономически университет – Варна.

7. Narula, R. and Lee, J. M. (2020) The Theories of the Multinational Enterprise, Chapter 4 in: Spatareanu, M. (ed.), *Encyclopedia of International Economics and Global Trade*, Vol. 1, pp. 89-114, World Scientific Publishing Company.
8. Kolev, K. (2013) FDI and Regional Disparities: Convergence or Divergence? EURINT 2013: The EU as a Model of Soft Power in the Eastern Neighbourhood, Conference Proceedings, 15-17 May 2013, Iasi, Romania: Alexandru Ioan Cuza University, pp. 792-804.
9. Mihaylova, S. (2023) Foreign Affiliates versus Domestic Firms in the Information and Communication Services Sector in Central and Eastern Europe, *Bulgarian Economic Papers*, Center for Economic Theories and Policies, Sofia University St. Kliment Ohridski, pp.1-21.
10. Mihaylova, S. (2020) Foreign Direct Investment Attractiveness of Central, Eastern, and Southeastern European Countries: The Importance of Policy-Related Location Advantages, *Croatian Economic Survey*, Vol. 22, No. 1, pp. 65 - 101.